

Durope

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI**

**AMALIY TILSHUNOQ
(ROMAN-GERMAN TILLARI)**

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi: 100 000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110 000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi: 60110900- Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili)

Termiz – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Pedagogika va Ijtimoiy-gumanitar fanlar
fakulteti
60110900- Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili)

Fan nomi:	<i>Amaliy tilshunoslik</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	AT1205
Yil:	1
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	
Amaliy mashg'ulotlar	60
Laboratoriya mashg'ulotlari	–
Seminar	
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek/ingliz

Fan maqsadi (FM)

FM1	Tilshunoslik fani, uning kelib chiqish tarixi va taraqqiyot bosqichlarini, shuningdek, uning bo'limlari, o'rganish obyekti, boshqa fanlar bilan aloqasi haqida ma'lumot berish, talabalarni amaliy tilshunoslik fanining asosiy tushunchalari, kategoriyalari haqidagi bilimlar bilan tanishtirish, talabalarda olingan bilimlarni amalda qo'llay olish malakasini shakllantirish.
Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Ona tilidan fundamental bilimga ega bo'lish;
2.	Tilshunoslik fanidan dastlabki tushunchaga ega bo'lish;
3.	So'z turkumlari va ularning grammatik kategoriyalari haqida bilish;

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jixatidan:
TN1	til – ijtimoiy hodisa;
TN2	til sathlari;
TN3	amaliy tilshunoslik va boshqa fanlar o'rtasidagi aloqalar;
TN4	tillarning tipologik va genealogik tasnifi;

TN5	zamonaviy dunyo tillari to'g'risida yetarli darajada nazariy bilimlarga ega
	Ko'nikmalar jixatidan:
TN6	til tarixi va nazariyasi to'g'risida keng bilimni egallay olish;
TN7	O'zbekistonda va xorijiy davlatlarda nashr qilingan ilmiy adabiyotlar bilan ishlash;
TN8	o'rganilayotgan chet tilidan ona tilining xususiyatlarini ajrata olish;
TN9	turli tillarni oila va guruhlarga tasniflay olish;
TN10	zamonaviy tilshunoslik masalalarini tushuna olish amaliy ko'nikmalarni egallashi;

Fan mazmuni

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:	
Asosiy qism (amaliy mashg'ulotlar): Amaliy (A)	
A1	Kirish. Tilshunoslikning materiali va vazifasi, uning turdosh fanlarga munosabati.
A2	Tilshunoslikning ta'rifi va obyekti. Tilshunoslik fanlari tasnifi.
A3	Til tilshunosligi va nutq tilshunosligi.
A4	Ichki va tashqi tilshunoslik.
A5	Fonologiya va fonetika: ta'rifi va o'zaro munosabati masalasi; fonologiya tiplari; imploziya va eksploziy; diftong masalasi.
A6	Umumiy semiotika va lingvosemiotika: ta'rifi va tadqiqot obektlari.
A7	Til – belgilar tabiati; belgi, ifodalanish, ifodalovchi; belgining ixtiyoriyligi va chiziqli harakat masalasi.
A8	Statik tilshunoslik va evolyutsion tilshunoslik; sinxroniya va diaxroniya; sinxron va diaxron qonun.
A9	Sinxron tilshunoslik: aniq lisoniy mohiyatlar; mohiyatlar va birliklarni o'zaro farqlash metodi.
A10	Lisoniy qiymat tushunchasi; lisoniy qiymatning konseptual va moddiy tomonlari.
A11	Sintagmatik va assotsiativ munosabatlar: ta'rifi va o'zaro munosabati masalasi.
A12	Belgining mutlaq va nisbiy ixtiyoriyligi.
A13	Grammatika va uning bo'linishlari; grammatikaning ratsional bo'linishi qanday bo'lishi kerak.
A14	Grammatika mavhum mohiyatlarning roli. Paradigmatik, sintagmatik va ssotsiativ munosabatlar.

A15	Til birliklari va ularning ta'rif-tasniplari.
A16	Fonemalar talaffuzi ustida ishlash.
A17	Allafonlar ustida ishlash.
A18	Fonemalarning morfema, so'z va so'z birikmalari yasalishida ishtiroki.
A19	Imlo lug'atlari ustida ishlash: a, o, e unililari.
A20	Imlo lug'atlari ustida ishlash: i, u, o' unililari.
A21	Imlo lug'atlari ustida ishlash: jarangli jarangli undosh va jarangsiz undosh tovushlar.
A22	Morfema va allamorflar ustida ishlash.
A23	Matndan fonologik turlarni aniqlash.
A24	Imploviz va eksploziv tovushlar bo'yicha matn ustida ishlash.
A25	Lisoniy belgining ifodalovchisi, ifodalanishi va funksiyasi ustida ishlash.
A26	Lisoniy belgining ixtiyoriy yoki ixtiyoriy emasligini aniqlash ustida ishlash.
A27	Til sathlari ustida ishlash.
A28	Nutq sathlari ustida ishlash.
A29	So'z birikmasi (teng, tobe va predikativ birikmalar ustida ishlash).
A30	Predikativ birikma va gap ustida ishlash.
Mustaqil ta'lim (MT)	
1	- amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish; 35 soat
2	- tilshunoslik terminlarini tahlil qila olish; 10 soat
3	- dunyo tilshunoslik maktablari haqida va ushbu maktablarning namoyondalari haqida o'rganish; 20 soat
4	- amaliy tilshunoslikning barcha mavzularini o'rganish va ilmiy ish faoliyatida qo'llash; 25 soat

Asosiy adabiyotlar	
1.	Irisqulov M.T. Tilshunoslikka kirish. – T., 2008. – 256 s.
2.	Yo'ldoshev I., Muhammedova S., Sharipova O., Madjidova R. Tilshunoslik asoslari. – T., 2007/2013. – 197 s.
3.	Караулов Ю.Н. Ассоциативная грамматика русского языка. Изд.2 – М.: УРСС, 2010. – 328 с.
4.	Kiss G.R., Armstrong C., Milroy R. The Associative Thesaurus of English. Edinburgh: Univ. of Edinb., MRC Speech and Communication Unit, 1972. - 1539 p.

5.	Lutfullayeva D. Assosiativ tilshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Meriyus, 2017. – 140 b.
6.	Nurmonov A. Struktur tilshunoslik: ildizlari va yo'nalishlari.-Andijon, 2006.
7.	Овчинникова И.Г. Ассоциация и высказывание: Структура и семантика. - Пермь, 1994. – 124 с.
8.	Postman L., Keppel G. (eds.). Norms of Word Association. – New York and London: Academic Press, 1970. – 943 p.
9.	Rahmatullayev Sh. Sistem tilshunoslik asoslari. Til qurilishini tizimsifatida o'rganish masalalari. -Toshkent: Universitet, 2007.
10.	Tilshunoslik nazariyasi va metodologiyasi. Tuzuvchi H.Dadaboyev. - Toshkent, 2004.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari" to'g'risidagi qarori // "Xalq so'zi" gazetasi, 2017-yil, 21-aprel.
2	Abduazizov A.A. O'zbek tili fonologiyasi va morfonologiyasi-Toshkent: Universitet, 2010.
3	Azimova I. O'zbek tilidagi gazeta matnlari mazmuniy persepsiyasining psixolingvistik tadqiqi: Filol.fan. nomz. ... diss. – Toshkent: O'zMU, 2008. -153 b.6.
4	Borbala Richter. First steps in theoretical and applied linguistics. - Budapest, 2006
5	Болотнова Н.С. Лексическая структура художественного текста в ассоциативном аспекте. –Томск: Томский. гос. пед. ин-т. –1994. – 212 с.
6	Bushuy T., Safarov Sh. Til qurilishi: tahlil metodlari va metodologiyasi. - Toshkent: Fan, 2007.
7	Vrabel T.T. Lectures in theoretical phonetics of the english language and method-guides for seminars, poliprintungvár, 2009.-P.12
8	Kiss G.R., Armstrong C., Milroy R. The Associative Thesaurus of English. Edinburgh: Univ. of Edinb., MRC Speech and Communication Unit, 1972. - 1539 p.
9	Горошко Е.И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. - М.: Изд. группа «РА – Каравелла», 2001. – 320 с.
10	Iskandarova Sh., Hoshimova N. Nutq jarayonida assosiativlarning voqelanishi // AnDU. Ilmiy xabarlar. - Andijon, 2010. - № 2. - B. 85-88.
11	Караулов Ю.Н. Ассоциативный анализ: новый подход к интерпретации художественного текста. – М., 1996.

12	Мартинович Г. А. Вербальные ассоциации и организация лексикона человека // Филологические науки. – М., 1989. – № 3. – С. 39-45.
13	Nurmonov A. Paradigma va uning olamning lisoniy manzarasi (OLM)ga munosabati. Tanlangan asarlar. III jild. - Toshkent: Akademnashr, 2012. – 376 b.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baxo olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baxo olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
 - fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
 - fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
 - fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
 - fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
 - fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baxo olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;

- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmas;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabanning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmas;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmas;
- fanni bilmas.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	Ibodullayeva Dinora Bahramjanovna
E-mail:	
Tashkilot:	Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti, Xorijiy tillar kafedrasida
Taqrizchilar:	Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) - O'. Xudaynazarova. Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) - Z.Namuratov.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2024-yil 30-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Xorijiy tillar" kafedrasining 2024-yil 30-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i Z. To'rayev.
Fakultet dekani S. Bozorov
Kafedra mudiri O. Abdinazarov
Tuzuvchi D. Ibodullayeva

